

RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ÎN ROMÂNIA – 2014

Criza financiară, devenită economică, care a cuprins întreaga lume la finele primului deceniu al secolului nostru a afectat, evident, și Europa și a ridicat probleme legate de respectarea principiilor democrației, statului de drept și a drepturilor omului în noua arhitectură europeană. În condițiile în care protecția acestor principii trebuie să reprezinte un obiectiv major al statelor membre ale Uniunii Europene și nu numai. Totodată, criza din Ucraina, problemele politice, economice, sociale și umanitare existente au reprezentat puncte importante pe agenda de lucru a instituțiilor europene.

La 25 de ani de la prăbușirea vechiului sistem politic în Europa de Est este important de subliniat asupra valorilor Uniunii Europene: demnitatea, drepturile omului, libertatea, statul de drept, democrația, pacea și solidaritatea¹. Iar lumea în care trăim are nevoie de o Europă care susține economiile deschise și luptă împotriva protecționismului; o Europă care caută soluții bazate pe cooperare la problemele globale, cum ar fi schimbările climatice; o Europă care apără drepturile fundamentale ale celor mai vulnerabile persoane; o Europă care este constituită din regiuni mai solidare și din societăți deschise și favorabile incluziunii².

În anul 2014, Moldova, Ucraina și Georgia au semnat acorduri de asociere cu Uniunea Europeană., în vederea stimulării economiei precum și în ceea ce privește cooperarea în domeniile drepturilor omului. Acordul de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte consacră recunoașterea obiectivelor europene ale

acesteia.

Se poate lesne observa că Uniunea Europeană se află într-un permanent dialog și consultare privind drepturile omului, în vederea consolidării cooperării în domeniul drepturilor omului, iar în acordurile comerciale bilaterale, în acordurile de asociere și cooperare între UE și țările terțe sau cu organizațiile regionale, drepturilor omului li se acordă o atenție deosebită.

La nivelul Uniunii, în anul 2014, s-a demarat Programul - „Drepturi, egalitate și cetățenie” prin care se dorește consolidarea egalității de gen, combaterea tuturor formelor de discriminare și lupta împotriva rasismului. O atenție sporită se acordă și violenței împotriva femeilor, tinerilor și copiilor, protejarea drepturilor copilului, incluziunea deplină a romilor în societatea europeană, drepturile consumatorilor și protecția datelor personale.

În ianuarie 2014, a fost lansat Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane (FEAD), fond ce reprezintă un simbol al solidarității europene, având drept scop consolidarea coeziunii sociale prin atenuarea celor mai severe forme de sărăcie. Astfel, Comisia Europeană a aprobat programul operațional prezentat de România pentru perioada 2014-2020, program în urma căruia vor beneficia de ajutor persoanele asistate social, pensionarii cu pensii mici și persoanele al căror venit este sub 45% din salariul minim pe economie la nivel național. De asemenea se va veni în completare și cu măsuri menite să înlesnească incluziunea socială.

De asemenea, pentru a elimina obstacolele în calea studiilor și a formării în străinătate și pentru a veni în sprijinul statelor membre ale UE., Comisia Europeană a publicat Tabloul de bord privind mobilitatea în UE³. Acest Tablou de bord analizează în ce măsură statele membre creează un mediu favorabil mobilității studenților, precum și aspectele care ar putea fi îmbunătățite, având la bază „cinci factori-cheie

* Elaborat în cadrul IRDO de un colectiv coordonat de dr. Claudia Elena Marinică, cercetător științific.

¹ A se vedea discursul domnului Hans Gert Pottering, fost președinte al Parlamentului European, în cadrul conferinței internaționale „25 de ani de la prăbușirea dictaturilor comuniste în Europa de Est: privind în urmă, privind înainte”.

² A se vedea Raportul general privind activitatea Uniunii Europene în 2013.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-7_en.htm

care influențează motivația tinerilor și capacitatea lor de a studia sau de a urma cursuri de formare în străinătate”. Studiul arată că acești factori variază semnificativ de la un stat membru la altul și că nicio țară nu deține scoruri ridicate cu privire la toate măsurile legate de „mediul favorabil mobilității”.⁴

Rezoluția Parlamentului European referitoare la respectarea dreptului fundamental la liberă circulație în UE⁵, adoptată la 16 ianuarie 2014, vine să întărească reglementările privind dreptul fundamental la liberă circulație în Uniune, una dintre cele patru libertăți fundamentale, legat în mod direct de cetățenia europeană. UE oferă cetățenilor săi posibilitatea de a-și alege locul de trai și de muncă și asigură mobilitatea și dezvoltarea pieței muncii, a sistemului de învățământ și a altor domenii.

Având la bază mai multe argumente solide⁶ dintre care amintim și eliminarea dispozițiilor tranzitorii pentru libera circulație a lucrătorilor din Bulgaria și România începând cu 1 ianuarie 2014, Parlamentul European, prin Rezoluția sus-menționată, invită statele membre să respecte dispozițiile din tratat privind normele UE care reglementează libertatea de circulație și să se asigure că principiile egalității și dreptul fundamental la libertatea de circulație sunt respectate pentru toate statele membre.

De asemenea, se respinge orice propunere de a plafona numărul de migranți din UE, deoarece se consideră că mobilitatea forței de muncă contribuie la competitivitatea economiei europene, invitând în acest sens, Comisia și statele membre să asigure aplicarea strictă a dreptului Uniunii, astfel încât să garanteze că toți lucrătorii din UE sunt tratați în mod egal și nu sunt discriminați în ceea ce privește accesul la locuri de muncă, condițiile de angajare și de muncă, remunerarea, concedierea, prestațiile sociale și beneficiile fiscale.

Totodată, pentru a veni în sprijinul dreptului

⁴ http://ec.europa.eu/romania/news/09012014_tabloul_de_bord_privind_mobilitatea_in_ue_ro.htm

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0037&language=RO&ing=B7-2014-0024>

⁶ Libertatea de circulație este un drept garantat tuturor cetățenilor europeni, pe care aceștia îl asociază cel mai mult cu cetățenia europeană, și ale cărui avantaje aduse dezvoltării țării-gazdă, în special în domeniile sănătății, agriculturii și construcțiilor, sunt vizibile. Acest drept se află într-o strânsă conexiune cu principiul egalității de tratament sau al nediscriminării etc.

la liberă circulație al cetățenilor UE, Comisia Europeană a publicat un Ghid⁷ prin care se acordă ajutor statelor membre ale UE în vederea luării unor măsuri împotriva căsătoriilor de conveniență între cetățeni Uniunii și resortisanți ai țărilor terțe. Conform comunicatului de presă, Ghidul își propune să ofere sprijin autorităților naționale pentru combaterea eficace a căsătoriilor de conveniență, garantând, în același timp, dreptul la liberă circulație al cetățenilor UE având în vedere că „dreptul la liberă circulație este un drept fundamental, care reflectă însuși spiritul cetățeniei Uniunii Europene”.

Ghidul atinge teme precum orientările operaționale privind desfășurarea anchetelor referitoare la presupusele căsătorii de conveniență, tehnicile de anchetă eficace elaborate de autoritățile naționale și informații privind modul în care Europol, Eurojust și Comisia Europeană pot oferi asistență autorităților naționale, consiliere privind aplicarea unui mecanism de protecție dublă („double-lock”) pentru a reduce la minimum pericolul de eroare în ceea ce privește aprecierea unei căsătorii ca fiind reală sau de conveniență și, nu în ultimul rând, o prezentare generală a normelor pe care autoritățile naționale trebuie să le ia în considerare atunci când acționează pentru a preveni sau pentru a combate abuzurile și detalii cu privire la ceea ce înseamnă în practică aceste norme.

În sprijinul liberei circulații în și al egalității de tratament între bărbați și femei a fost adoptată și Directiva 2014/67/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind asigurarea respectării aplicării Directivei 96/71/CE privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 privind cooperarea administrativă prin intermediul Sistemului de informare al pieței interne („Regulamentul IMI”)⁸. Prin aceasta se asigură eliminarea obstacolelor existente din calea liberei circulații a lucrătorilor, o mai bună aplicare la nivel național a dreptului cetățenilor UE de a lucra într-un alt stat membru și o mai ușoară exercitare a drepturilor angajaților sau a celor care își caută loc de muncă în altă țară.

⁷ http://ec.europa.eu/justice/newsroom/citizen/news/140725_en.htm.

⁸ Publicat în JO L159/11 din data de 28 mai 2014.

Documentul european vine să îmbunătățească cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate cu detașarea, precum și controlul aplicării drepturilor și tratarea plângerilor, să clarifice definiția detașării, să stabilească responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește verificarea conformității cu normele prevăzute în Directiva din 1996 privind detașarea lucrătorilor, să garanteze că sancțiunile și amenziile administrative (eficiente, proporționale și cu efect de descurajare) impuse prestatorilor de servicii de un stat membru pentru nerespectarea cerințelor Directivei din 1996 pot fi impuse și recuperate într-un alt stat membru.

O altă realizare importantă la nivelul anului 2014, o reprezintă lansarea de către Consiliul Europei și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) a Ghidului practic al legislației în materia protecției datelor cu caracter personal la nivel european. În document se fac precizări cu privire la terminologia în materia protecției datelor cu caracter personal, principiile și regulile prevăzute de legislația europeană, drepturile persoanelor vizate și modalitatea de exercitare a acestora, transferurile de date, precum și cu privire la protecția datelor cu caracter personal în contextul activităților specifice dreptului penal. De asemenea, documentul reprezintă primul ghid al Consiliului Europei asupra legislației Uniunii Europene din domeniu, ținând cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene⁹ și cu referire la Convenția 108 a Consiliului Europei pentru protecția drepturilor persoanei cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal, dar și la alte instrumente ale Consiliului Europei.

Important de menționat este invalidarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)¹⁰, pe motiv că sunt încălcate drepturile fundamentale, a Directivei 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice

⁹ http://www.dataprotection.ro/?page=Ghid_practic_european&lang=ro

¹⁰ A se vedea Hotărârea CJUE în cauzele conexe C-293/12 și C-594/12 din 8 aprilie 2014.

și de modificare a Directivei 2002/58/CE, prin care se impunea obligația statelor de a colecta date privind comunicațiile electronice și de telefonie ale cetățenilor pentru o perioadă de cel puțin 6 luni. Unul din motivele luate în considerare de CJUE a fost încălcarea principiului respectării vieții private și protecția datelor cu caracter personal, constatându-se că legiuitorul european a încălcat principiul proporționalității.

În România, Directiva sus-menționată a fost transpusă prin Legea nr. 82/2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice¹¹.

În ceea ce privește problema violenței împotriva femeii, protecția drepturilor acesteia și luarea de măsuri pentru stoparea acestui fenomen, care reprezintă în mod cert o încălcare a drepturilor omului și o evidentă discriminare pe motiv de gen, ce împiedică participarea femeilor pe deplin la viața economică, socială, politică și culturală, Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de genă Parlamentului European a organizat, cu ocazia Zilei internaționale a femeii, o reuniune interparlamentară pe tema „Prevenirea violenței împotriva femeilor: o provocare pentru noi toți”. De asemenea, a fost adoptată o recomandare prin care se solicită statelor membre, să îmbunătățească transparența privind remunerarea femeilor și a bărbaților în încercarea de a contribui la eliminarea disparității salariale de gen.

O parte integrantă din activitatea Comisiei Europene, o constituie Raportul anual privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE. În aprilie 2014 a fost publicat cel de-al patrulea raport, prin care era subliniată aplicarea din ce în ce mai des a prevederilor Cartei de către Curtea de Justiție a UE. Documentul oferă, totodată, o imagine de ansamblu a modului în care drepturile fundamentale au fost puse în aplicare cu succes în UE în cursul anului 2013. Astfel, se demonstrează că drepturile fundamentale se află, grație Comisiei Europene,

¹¹ Republicată în M. Of., I, nr.211 din 25 martie 2014.

în centrul tuturor politicilor UE¹². De asemenea, raportul arată interesul cetățenilor europeni cu privire la aspecte legate de drepturile lor fundamentale. Astfel, chestiunile ridicate cel mai des de către cetățeni în corespondența lor cu centrele de contact Europe Direct au fost libera circulație și reședința (48% din numărul total de întrebări), aspecte legate de drepturile consumatorului (12%), cooperare judiciară (11%), problemele legate de cetățenie (10%), combaterea discriminării și drepturile sociale (5%) și protecția datelor (4%)¹³.

În ceea ce privește dreptul de azil, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene în colaborare cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului a realizat și publicat versiunea în limba română a Manualului de drept european în materie de azil, frontiere și imigrație, care analizează legislația relevantă din aceste domenii, acoperind legislația adoptată de Uniunea Europeană și de Consiliul Europei. Manualul reprezintă un ghid accesibil privind diferitele standarde europene relevante pentru chestiunile legate de azil, frontiere și imigrație, pornind de la experiența unui proiect comun desfășurat anterior de către Curtea de la Strasbourg și FRA.

Pentru a veni în sprijinul cetățenilor, Parlamentul European a lansat un nou portal pentru petiții¹⁴, care se dorește a fi mai transparent și mai accesibil. Acesta permite cetățenilor să semneze petiții online și să urmărească progresul acestora la Parlament. Obiectivul portalului este de a facilita folosirea procedurii și de a o face pe aceasta mai transparentă pentru cetățeni.

Criza economică și inegalitățile în creștere afectează în mod concret situația drepturilor omului, a democrației și a statului de drept în Europa, însă protejarea acestora trebuie să devină parte integrantă a unui sistem de securitate european. Cu toate acestea, numărul de cauze pendinte la Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost redus, deși aderarea Uniunii Europene la Convenția Europeană a Drepturilor Omului se află într-un impas. Astfel, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a decis, la sfârșitul anului 2014, că instituțiile UE și legislația comunitară nu vor mai putea fi

reclamate de către cetățenii UE la CEDO, respingând în acest sens un proiect de acord al Comisiei Europene privind aderarea UE la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În luna noiembrie 2014, a început noul mandat al Comisiei Europene (2014-2019), sub conducerea președintelui Jean-Claude Juncker. Noua Comisie are ca priorități politice pentru anul 2015¹⁵ teme precum: locuri de muncă, creștere, investiții; piață unică digitală; uniunea energiei și schimbările climatice; piața internă; uniunea economică și monetară; acordul de liber schimb UE – SUA; justiție și drepturi fundamentale; migrație; UE ca actor global; schimbări democratice.

Dintre obiectivele cu impact asupra drepturilor omului, subliniem:

- facilitarea accesului cetățenilor și întreprinderilor din UE la modalități prin care să-și poată apăra drepturile în afara țării lor de origine, prin îmbunătățirea recunoașterii reciproce a hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești de pe întreg teritoriul UE;

- combaterea criminalității organizate (trafic de persoane, contrabandă, criminalitate informatică etc.) și a corupției;

- finalizarea procesului de aderare a UE la Convenția Consiliului Europei privind drepturile omului;

- obținerea de garanții din partea agențiilor guvernamentale și a companiilor din SUA în ceea ce privește protejarea corespunzătoare a datelor cu caracter personal ale cetățenilor U.E.;

- promovarea unor norme împotriva discriminării care să fie aplicate peste tot în UE, dar și încheierea rapidă a negocierilor referitoare la normele U.E. comune privind protecția datelor;

- garantarea faptului că toate țările din UE aplică uniform normele în materie de azil, prin implementarea completă a sistemului european comun de azil (SECA);

- asigurarea faptului că sunt respectate normele europene care sancționează drastic traficanții de persoane;

- o mai bună protecție a granițelor externe prin suplimentarea bugetului alocat Agenției

¹² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-422_ro.htm

¹³ Ibidem

¹⁴ <http://www.petiport.europarl.europa.eu/petitions/ro/main>

¹⁵ http://ec.europa.eu/romania/prioritati/prioritati_ro.htm

Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (Frontex);

- o mai strânsă cooperare cu țările din afara UE, pentru a facilita repatrierea migranților ilegali precum și promovarea migrației legale a celor care dispun de competențele de care avem nevoie în Europa, prin revizuirea legislației privind cartea albastră a UE;

- asigurarea păcii și stabilității în țările din vecinătatea UE prin continuarea negocierilor de aderare în curs, în special cu țările din Balcanii de Vest, garantând totodată că în următorii cinci ani nu va mai avea loc nicio extindere;

- creșterea reprezentativității femeilor în funcții de conducere și administrative în cadrul Comisiei,

- simplificarea legislației privind protecția consumatorilor pentru cumpărăturile online,

- încurajarea lucrătorilor să accepte locuri de muncă în alte țări din UE, pentru a ocupa locurile vacante și pentru a satisface cererea de competențe specifice,

- reexaminarea directivei privind detașarea lucrătorilor și asigurarea unei aplicări riguroase, pentru a preveni dumpingul social,

- luarea de decizii cu o mai mare legitimitate democratică privind sprijinirea țărilor din zona euro aflate în dificultate, prin consolidarea controlului parlamentar la nivel european și național, evaluarea programelor de sprijin și de reformă, nu numai pe criteriul viabilității financiare, ci și pe cel al impactului lor asupra cetățenilor din țara respectivă etc.

Evoluția legislației în România.

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței din cadrul Consiliul Europei, organism independent de monitorizare a drepturilor omului, specializat în chestiuni legate de rasism și intoleranță, a publicat, în iunie 2014, cel de-al patrulea Raport privind România¹⁶. În acest raport, se fac o serie de recomandări printre care se numără și ușurarea condițiilor pe care asociațiile religioase trebuie să le respecte pentru a fi recunoscute drept culte religioase și cele pe care grupurile religioase trebuie să le respecte pentru a fi recunoscute

drept asociații religioase, amendarea Codului Penal pentru a se asigura ca insultele publice și defăimările aduse unei persoane sau unor grupuri de persoane pe motiv de rasă, culoare, limbă, religie, cetățenie sau origine națională / etnică să fie interzise, informarea publicului cu privire la prevederile de drept penal împotriva rasismului și la instanțele unde se poate adresa pentru despăgubiri și asistență, elaborarea unui sistem de colectare a datelor privind aplicarea dispozițiilor de drept penal împotriva rasismului, precum și impulsivitatea strategiei de includere a minorității române, pentru eliminarea tuturor obstacolelor din calea punerii sale în aplicare și alocarea de fonduri suficiente.

În ceea ce privește discriminarea și abandonul, la nivelul României, într-un raport al Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Nils Muižnieks, își exprimă îngrijorarea față de copiii abandonați din România și față de copiii străzii care sunt afectați de excluziunea socială. În raport se vorbește și despre situația minorilor instituționalizați, inclusiv a celor cu dizabilități care nu sunt îngrijiți corespunzător și atrage atenția că nu există programe speciale pentru tranziția spre viața adultă¹⁷. Astfel, „se solicită în mod ferm autorităților să demonstreze un angajament puternic față de dezinstituționalizarea serviciilor de protecție a copilului și să continue să dezvolte măsurile de protecție alternativă deja în vigoare. Până la dezinstituționalizare, autoritățile ar trebui să adopte măsuri care să garanteze că drepturile copiilor la respectarea demnității lor și a integrității lor fizice sunt pe deplin respectate și că părinții sunt sprijiniți în vederea reintegrării copiilor în familie și în societate”.

Urmare a crizei economice, precum și a unor factori care subliniază că munca copiilor este o problemă gravă cu care Europa încă se mai confruntă, Comisarul pentru Drepturile Omului, consideră că munca copiilor în Europa reprezintă o provocare persistentă iar guvernele ar trebui să monitorizeze această situație, iar la baza acțiunilor sale de ameliorare și de

¹⁷ Protecția și promovarea drepturilor copiilor, persoanelor cu dizabilități și a minorităților au fost teme dezbătute și în cadrul întâlnirii dintre Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei și reprezentanții Institutului Român pentru Drepturile Omului, Comisarul apreciind rolul IRDO ca instituție națională pentru drepturile omului.

¹⁶<http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Romania/ROM-CbC-IV-2014-019-ROM.pdf>

prevenire să aibă principiile și liniile directoare ale Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, precum și cele din Carta Socială Europeană.

La nivel național, au fost adoptate o serie de acte normative al căror conținut se referă printre altele și la promovarea și protejarea drepturilor omului. Astfel, o atenție specială a fost acordată și protecției drepturilor copilului. În acest sens a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 1051/2014 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1007/2010 privind aprobarea programelor de interes național în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului pentru perioada 2010-2014, cu extinderea și pentru anul 2015. Astfel prin finanțarea de proiecte ce vizează crearea de noi servicii pentru protecția copilului vor fi îmbunătățite condițiile de viață oferite copiilor separați, temporar sau definitiv, de părinții lor, serviciile oferite copiilor și părinților vor fi diversificate și de calitate, iar Direcțiile Generale de Asistență și Protecția Copilului își vor întări capacitatea în ceea ce privește gestionarea problematicii protecției drepturilor copilului.

De asemenea, a fost adoptată Legea nr. 131/2014¹⁸ pentru modificarea alin. (1) și (2) ale art. 64 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. S-a considerat necesară modificarea celor două articole, astfel încât să se prelungească vârsta până la care copiii pot beneficia de plasament exclusiv în familia extinsă sau substitutivă, cu excepția situației în care aceștia prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate. Astfel, se constituie un cadru optim pentru asigurarea unor mai bune șanse la o dezvoltare normală. Prevederile legii sunt aplicabile începând cu data de 1 ianuarie 2015.

A fost adoptat Ordinul nr. 3573/2014¹⁹ pentru aprobarea Regulamentului privind modalitățile de exercitare a atribuțiilor ce revin Ministerului Justiției în calitatea sa de autoritate centrală, desemnată prin Legea nr. 100/1992 pentru aderarea României la Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii. Se reglementează principalele atribuții ale autorității centrale

române, în cazul în care este sesizată cu o cerere de înapoiere a unui copil la reședința sa obișnuită din străinătate, formulată în temeiul art. 3 din Convenție, de către o persoană fizică, instituție, organism interesat ori de către autoritatea centrală a unui stat parte la Convenție, denumite în continuare transmițător, atribuțiile autorității centrale române, atunci când transmite unei autorități centrale din străinătate o cerere formulată de către o persoană, instituție sau un organism interesat din România, denumite în continuare solicitant, în vederea obținerii înapoierii unui copil deplasat sau reținut ilicit într-un stat parte la Convenție, atribuțiile autorității centrale române, atunci când transmite unei autorități centrale din străinătate o cerere formulată de către o persoană, instituție sau un organism interesat din România, denumite în continuare solicitant, în vederea obținerii înapoierii unui copil deplasat sau reținut ilicit într-un stat parte la Convenție.

De asemenea, tot în acest sens instituția Avocatului Poporului, cu sprijinul UNICEF, a publicat în iulie 2014, un Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România. Documentul conține o serie de recomandări pentru autoritățile publice și alte organizații, care ar trebui implementate, pentru a îmbunătăți respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România. Astfel, se recomandă: creșterea alocării bugetare către unitățile de arest și deținere, concomitent cu elaborarea și aplicarea unei metodologii de priorizare a cheltuielilor, astfel încât măsurile care asigură nemijlocit respectarea drepturilor copiilor să fie susținute cu precădere; adoptarea proiectului de lege privind înființarea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în Locurile de Deținție; adoptarea de urgență, la instanțele de judecată, a măsurilor organizatorice necesare pentru a asigura ne-expunerea copiilor învinuiți în spații în care se judecă alte cauze, precum și verificarea modului în care se asigură minorilor asistența juridică în timpul anchetei și adoptarea și aplicarea măsurilor necesare pentru ca toți copiii să primească asistența juridică, inclusiv măsura monitorizării. Totodată, se recomandă elaborarea și punerea în aplicare cu transparență a unei politici de toleranță zero față de actele de violență împotriva copiilor, pe

¹⁸ Publicată în M. Of., I, nr. 740 din data de 10 octombrie 2014.

¹⁹ Publicat în M. Of., I, nr. 819 din data de 10 noiembrie 2014.

parcursul arestării, procedurilor penale și detenției; elaborarea și punerea în aplicare cu transparență a unor protocoale de raportare în siguranță de către copii a actelor de violență, precum și a unui protocol pentru asigurarea protecției de rele tratamente ca urmare a raportării; îmbunătățirea și standardizarea recrutării, a instruirii, supravegherii și testării profesionale a personalului custodial, precum și instituirea și aplicarea unor măsuri de prevenire și descurajare (măsuri educative, de monitorizare) a actelor de violență între copii, în timpul custodierii lor în centrele de reținere și arest preventiv, în centrele de reeducare și cele de detenție, inclusiv implementarea unei metodologii pentru identificarea copiilor vulnerabili și luarea de măsuri preventive pentru protecția acestora.

Este necesară includerea, în planurile de formare profesională elaborate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, a unor activități special destinate categoriei minorilor privați de libertate, adecvate nivelului de pregătire școlară al acestora și ținând cont de analizele pieței de muncă, planificarea și alocarea de resurse financiare și materiale pentru multiplicarea și diversificarea oportunităților de învățare socială pentru copiii privați de libertate și identificarea și punerea în aplicare de măsuri pentru asigurarea accesului la servicii speciale de consiliere a copiilor privați de libertate²⁰.

A fost adoptată Legea nr. 157/2014²¹ privind ratificarea Protocolului nr. 15 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, încheiat la Strasbourg la 24 iunie 2013 și semnat de România la 24 iunie 2013. Ratificarea Protocolului va permite o soluționare mai rapidă a unor cauze, contribuind la eficientizarea relației dintre România și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Protocolul vizează includerea în preambulul Convenției a unei referiri la principiul subsidiarității și a marjei de apreciere, modificarea condițiilor de vârstă pentru

judecătorii Curții, modificarea condițiilor de desesizare a Camerei în favoarea Marii Camere prin eliminarea posibilităților părților de a se opune desesizării.

În ceea ce privește procesele în care România e reclamată la CEDO, țara noastră a fost condamnată pentru încălcarea mai multor articole printre care amintim articolul 3, 5, 6 și articolul 8 din Convenția Europeană a drepturilor și libertăților fundamentale, precum și pentru încălcarea articolelor 1 și 7 din Protocolul nr.1 la Convenție, în unele din cauze acordându-se chiar și daune morale.

De asemenea, în această perioadă au fost republicate o serie de acte normative, precum Legea nr. 129/1998 privind înființarea, organizarea și funcționarea Fondului Român de Dezvoltare Socială²², O.G. nr.129/2000 privind formarea profesională a adulților²³ și Legea nr.489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor²⁴ (statul trebuie să respecte opțiunea cetățenilor care refuză actele biometrice).

În ceea ce privește legislația electorală, a fost adoptată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2014²⁵ privind operaționalizarea Registrului electoral și pentru modificarea Legii nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, precum și unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor pentru Parlamentul European din anul 2014. Prin acest act normativ, Registrul electoral este definit ca sistem informatic, se stabilesc atribuțiile primarilor de a opera în Registrul electoral, prin persoane desemnate, precum și necesitatea completării datelor cuprinse în Registru cu numele și prenumele alegătorilor, precum și cu perioada de valabilitate a actelor de identitate. De asemenea, se mai fixează secțiile de votare și asigurarea evidenței acestora de către Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) pentru toate procesele electorale cu scopul de a facilita operațiunile de arondare a alegătorilor și accesul acestora la

²⁰ Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România, publicat pe pagina de internet http://www.avp.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=77&Itemid=108&lang=ro, pp.6-8.

²¹ Publicată în M. Of., I, nr. 886 din data de 5 decembrie 2014.

²² Republicată în M. Of., I, nr. 109 din data de 13 februarie 2014.

²³ Republicată în M. Of., I, nr.110 din data de 13 februarie 2014.

²⁴ Republicată în M. Of., I, nr. 201 din data de 21 martie 2014.

²⁵ Publicată în M. Of., I, nr. 111 din data de 13 februarie 2014.

procesul de votare, listele electorale permanente vor fi generate din acest Registru, iar asigurarea administrării bazelor de date și suportul tehnic al funcționării Registrului revin Autorității Electorale Permanente. Textul ordonanței vine să respecte și să se alinieze prevederile în ceea ce privește reglementarea schimbului de informații privind persoanele eligibile comunitar dintre AEP și autoritățile cu responsabilități similare din celelalte state membre ale Uniunii Europene, precum și a consecințelor juridice ale informațiilor primite, potrivit Directivei Consiliului 2013/1/UE. De asemenea, ordonanța conține o serie de măsuri tehnico-organizatorice în vederea evitării oricăror disfuncționalități în organizarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European care au avut loc în anul 2014.

Cu impact asupra drepturilor omului este și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 48/2014, pentru modificarea și completarea Legii nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative²⁶, prin care a fost creat Domeniul privind prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție. Acesta reprezintă „un nou domeniu alături de cele patru existente în cadrul instituției Avocatul Poporului. Astfel, a fost adoptată, printre altele, o măsură de natură a ajuta statul român să evite eventualele critici sau recomandări cuprinse în rapoartele Subcomitetului ONU pentru prevenirea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude (SPT) și ale Comitetului european pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante”²⁷

Tot în anul 2014, proiectul E-VIZA²⁸ – portal electronic pentru facilitarea procesului de obținere a vizelor, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative 2007-2013, a fost finalizat. Acesta a devenit funcțional începând cu data de 17 aprilie 2014 și reprezintă o nouă platformă online care

permite solicitanților să își întocmească online dosarul de aplicare, îmbunătățind astfel sistemul de procesare a cererilor de viză pentru România, diminuându-se astfel timpul de realizare a dosarului de aplicare, cât și a timpului de procesare a vizelor, programarea electronică a vizitei la ghișeu pentru depunerea documentelor în original.

În ceea ce privește protecția persoanelor cu dizabilități și promovarea drepturilor, în 2014 au fost adoptate o serie de acte normative cu impact în acest domeniu. Astfel, a fost adoptată Legea nr. 55/2014 pentru completarea alin.(2) al art.96 din Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap²⁹, prin care se include în programele naționale finanțate de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap, în scopul integrării, incluziunii sociale și profesionale a persoanelor adulte cu handicap și creșterea calității vieții acestora, a programelor de dresare a câinilor ghizi pentru a asigura asistență persoanelor cu handicap vizual.

De asemenea, în a fost adoptată Legea nr.67/2014 pentru modificarea și completarea art.59 din Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap³⁰. Modificarea prevederilor art. 59 urmărește ca persoanele cu handicap a căror afecțiune a generat deficiențe funcționale și/sau structural anatomice într-un stadiu ireversibil, care nu pot urma programe de recuperare și pentru care Comisia de evaluare a stabilit un termen permanent al certificatului, să fie excluse de la obligativitatea evaluărilor periodice stabilite de lege.

Amintim și de Hotărârea de Guvern nr. 989/2014 privind actualizarea cuantumului prestațiilor sociale prevăzute la art. 58 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. Actul normativ are în vedere actualizarea, începând cu 1 ianuarie 2015, a nivelului prestațiilor sociale prevăzute la art. 58 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, indemnizația lunară va fi de 234 lei în cazul persoanelor adulte cu handicap grav și

²⁶ Publicată în M. Of., I, nr. 485 din data de 30 iunie 2014.

²⁷ Raportul de activitate pentru anul 2014 al instituției Avocatului Poporului, p. 8.

²⁸ http://evisa.mae.ro/ro_home.

²⁹ Publicată în M. Of., I, nr. 325 din data de 5 mai 2014.

³⁰ Publicată în M. Of., I, nr.353 din data de 14 mai 2014.

193 lei în cazul celor cu handicap accentuat, iar bugetul personal complementar lunar de 106 lei, pentru adultul cu handicap grav, 79 lei, pentru adultul cu handicap accentuat și 39 lei, pentru adultul cu handicap mediu.

Totodată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a inițiat proiectul „Formare în domeniul antidiscriminării, egalității de gen și al drepturilor persoanelor cu dizabilități”³¹, prin care se urmărește consolidarea capacității de evaluare a modului în care principiile antidiscriminării, egalității de gen și drepturile persoanelor cu dizabilități se regăsesc pe parcursul diverselor etape aferente pregătirii, elaborării și implementării programelor operaționale³².

Reamintim că din 2012 Institutul Român pentru Drepturile Omului este mecanism independent de promovare, protejare și monitorizare a implementării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități³³. Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, cu prilejul vizitei sale în România, a evidențiat activitatea IRDO în domeniu și importanța și rolul unei instituții naționale pentru drepturile omului.

În domeniul promovării și protecției egalității de șanse a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr. 1050/2014 pentru aprobarea Strategiei naționale în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014–2017 și a Planului general de acțiuni pe perioada 2014–2017 pentru implementarea Strategiei³⁴. Problematika egalității de gen și a nediscriminării reprezintă concepte esențiale care guvernează societatea în contextul actual, atât pe plan internațional, cât și pe plan

comunitar, egalitatea de șanse între femei și bărbați fiind un principiu fundamental al drepturilor omului, transpus atât la nivel legislativ, cât și la nivelul politicilor publice.

Experiența românească în domeniul egalității de gen include deja o legislație bine structurată, mecanisme instituționale care pun în aplicare acest principiu, o societate civilă în continuă dezvoltare și un important segment academic.

Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014 – 2017 identifică acțiuni în cinci domenii prioritare – educația, piața muncii, participarea echilibrată la decizie, abordarea integratoare de gen și violența de gen – iar pentru fiecare domeniu prioritar sunt stabilite acțiunile cheie destinate stimulării progresului în domeniu.

Acțiunile cheie ale Strategiei se referă la:

- combaterea stereotipurilor de gen din sistemul de învățământ, promovarea perspectivei de gen în procesul educațional, evaluarea nivelului de valorificare a perspectivei de gen în instituții de învățământ, a gradului de percepție al elevilor cu privire la egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați atât în mediul școlar cât și în cel extrașcolar;

- promovarea perspectivei de gen în rândul angajaților din instituții și autorități publice cu atribuții în elaborarea politicilor de ocupare, mobilitate și migrație a forței de muncă, creșterea gradului de conștientizare cu privire la aplicarea și respectarea prevederilor legale din domeniul egalității de șanse și tratament între femei și bărbați, cu privire la diferența salarială între femei și bărbați precum și cu privire la concilierea vieții profesionale cu viața familială și cea privată;

- încurajarea integrării pe piața muncii a femeilor vulnerabile la fenomenul discriminării;

- realizarea de analize/studii privind participarea echilibrată a femeilor și a bărbaților în procesul de decizie, economic, politic, social și cultural;

- introducerea perspectivei de gen în politicile naționale, prin implicarea activă a Comisiei Naționale în domeniul Egalității de Șanse între Femei și Bărbați (CONES) în implementarea și multiplicarea tuturor activităților din Strategie;

- combaterea fenomenului de violență de gen;

³¹ <http://www.cncd.org.ro/noutati/Comunicate-de-presa/Lansarea-proiectului-Formare-in-domeniul-antidiscriminarii-egalitatii-de-gen-si-al-drepturilor-persoanelor-cu-dizabilitati-212/>

³² În contextul necesității îndeplinirii condiționalităților ex-ante, în domeniul nediscriminării, egalității de gen și protecției persoanelor cu dizabilități, pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții 2014-2020, conform Regulamentului (UE) Nr.1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013, prin asigurarea îndeplinirii componente de formare în domeniul nediscriminării, egalității de gen și a drepturilor persoanelor cu dizabilități.

³³ Potrivit art. 33.2 din Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

³⁴ Publicată în M. Of., I, nr. 890/2014.

- combaterea fenomenului de hărțuire și hărțuire sexuală la locul de muncă.

Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014 - 2017 și Planul general de acțiuni pentru implementarea acesteia își propune să promoveze, la nivel național, valorile și principiile nediscriminării pe criteriul de sex, prin măsuri și acțiuni concrete pe diferite arii de intervenție specifice.

De asemenea, Strategia națională integrează unele din domeniile prioritare egalității de gen promovate la nivel European prin Strategia Comisiei Europene pentru egalitatea între femei și bărbați pentru perioada 2010 - 2015, respectiv participarea femeilor pe piața muncii, remunerație egală pentru aceeași muncă și prestarea unei munci echivalente, egalitate în luarea de decizii, demnitate, integritate și încetarea violenței bazate pe gen.

Protejarea și promovarea drepturilor omului în Uniunea Europeană și în România reprezintă obiective urmărite în reglementările legislative interne și europene, inclusiv pentru anul 2014, având în vedere că drepturile omului, democrația și statul de drept sunt considerate a fi valori esențiale inclusiv pentru statele care urmăresc aderarea la UE. Este evident că situația drepturilor omului în România și în UE a înregistrat în ultimii ani o evoluție

remarcabilă, însă asigurarea respectării și protecției efective a acestor drepturi este și va fi provocare continuă, care implică angrenarea tuturor factorilor decizionali la nivel intern și european.

România, în anul 2014, a continuat promovarea și protejarea drepturilor omului, urmărind aceleași linii directoare începute în anii anteriori, iar promovarea strategiilor naționale, a proiectelor naționale și inter-statale, promovarea propriilor cetățeni și a măsurilor antidiscriminare, a liberei circulații și a accesului deplin pe piața muncii în UE stau la baza edificării societății democratice românești, cu implicarea activă și permanentă a reprezentanților societății civile.

În concluzie, activitatea de promovare și protejare a drepturilor omului trebuie văzută ca parte a unui proces continuu, în care toți factorii responsabili, începând cu puterea executivă și continuând cu toți ceilalți factori, inclusiv instituțiile naționale pentru drepturile omului, în primul rând Institutul Român pentru Drepturile Omului ce face parte din Rețeaua Europeană de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului și este membru al Institutului de Drept European, organizațiile neguvernamentale, sindicatele, cultele, dar și cetățeanul, să participe și să asigure respectarea drepturilor omului.